

ISMAEL VALLÈS I SANCHIS*

ELECCIONS AL CONGRÉS DELS
DIPUTATS, PARLAMENT DE
CATALUNYA, CORTS VALENCIANES
I PARLAMENT BALEAR (1977-1991)

RESUMEN

Este artículo intenta explicar el comportamiento electoral en los Países Catalanes comparando el resultado de las elecciones al Congreso de los Diputados y a los Parlamentos Catalán, Valenciano y Balear entre 1977 y 1991.

Se ha utilizado para ello los datos de los anuarios de El País hasta las elecciones de 1988 y los diarios oficiales de la Generalitat Valenciana y del Gobierno Balear para las elecciones autonómicas de 1991.

La geografía electoral se ha convertido en un capítulo importante dentro de la geografía política como demuestran, entre otros, Taylor y Johnston- a nivel internacional- y los trabajos de Sendra y de Josep Mª Vallès -a nivel español.

ABSTRACT

This work tries to explain the electoral behaviour in the Catalan Countries comparing the electoral results of the elections to the "Congreso de los Diputados" and to the Catalan, Valencian and Balearic Parliaments, between 1977 and 1991.

For this study I have made use of the facts in the yearbooks of "El País" till the 1988's elections and the official gazettes of the "Generalitat Valenciana" and Balearic Government for 1991's elections for the autonomous regions.

Electoral geography has turned into an important subject in political geography as Taylor and Johnston -on the internacional level-; and Bosque Sendra, Josep Maria Vallès and others -on the spanish level- have demonstrated.

INTRODUCCIÓ

Malgrat les característiques nacionals comunes de llengua, cultura, història, economia i altres, els resultats electorals de Catalunya, el País Valencià i les Illes, són diferents; de fet, cadascun dels països catalans pot inscriure's, pel que fa als

* Departament de Geografia. Universitat de València.

resultats en les eleccions autonòmiques, en tres models diferents: el de les comunitats autònomes on governen partits nacionalistes de centre-dreta com és el cas de Catalunya, el de les comunitats autònomes on governa el Partit Socialista -cas del País Valencià- i el d'aquelles on governa el Partit Popular -cas de les Illes. Gairebé tota la gama hispànica queda, per tant, representada en els Països Catalans.

Una característica a destacar és l'absència de partits polítics nacionalistes que es presenten a tots tres territoris i tinguen representació parlamentària, és a dir, no és comparable en aquest sentit amb el cas del País Basc i Navarra on sí que hi ha partits nacionalistes que es presenten a tots dos territoris. Partits minoritaris com el PSAN o coalicions com la de Nacionalistes d'Esquerra van arribar a presentar-s'hi però amb resultats testimonials. En l'actualitat, ERC, UPV i PSM han tingut contactes de cara a crear una federació de partits dels Països Catalans des d'una perspectiva nacionalista d'esquerres (EFE, 16.12.1991). De fet, aquestes forces mantenen un percentatge equiparable en cadascun dels territoris estudiats (vg. fig. 2B). La resta de partits o bé són les seccions corresponents dels partits d'àmbit espanyol, PSC-PSOE, PP, CDS, IU-EU/IC,... o bé són forces que es presenten només a nivell de comunitat autònoma, CiU, ERC, PSM, UPV, UV, però no a nivell de Països Catalans.

Les diferents atribucions dels Estatuts d'Autonomia respecte a la dissolució dels seus parlaments -únicament la Generalitat de Catalunya pot dissoldre anticipadament el seu parlament- fa que la cronologia de les eleccions autonòmiques respectives no siguin coincidents, sols coincideixen les del País Valencià i les Illes mentre les de Catalunya van començar abans (1980) i se situen al bell mig de dues eleccions legislatives al Congrés dels Diputats.

QUADRE I.

Consultes electorals a nivell espanyol i autonòmic entre 1977 i 1991.

C. dels Diputats	P. de Catalunya	C. Valencianes i P. Balear
1977		
1979		
	1980	
1982		
		1983
	1984	
1986		
		1987
	1988	
1989		
		1991

D'acord amb el quadre precedent considerem quatre períodes electorals en els quals comparem les eleccions al Congrés dels Diputats o cambra baixa de les Corts Espanyoles amb les eleccions autonòmiques.

Primer període: 1977, 1979 i 1980

Comparem ací només els resultats a nivell de Catalunya que va ser la primera de les comunitats autònomes de llengua catalana a comptar amb parlament.

Segon període: 1982, 1983 i 1984

Comprén les eleccions al Congrés dels Diputats (1982), a les Corts Valencianes i al Parlament Balear (1983) i al Parlament de Catalunya (1984).

Tercer període: 1986, 1987 i 1988

Amb la mateixa distribució del període anterior, veiem ací les eleccions al Congrés dels Diputats (1986), al Parlament Balear i a les Corts Valencianes (1987) i al Parlament de Catalunya (1988).

Quart període: 1989 i 1991

En aquest període només s'han donat eleccions al Congrés dels Diputats i a les Corts Valencianes i Parlament Balear, les eleccions al Parlament de Catalunya es faran el 1992.

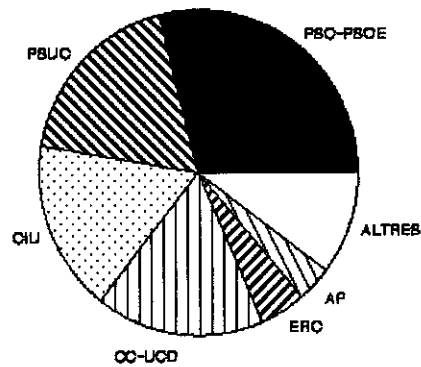
1. LES ELECCIONS LEGISLATIVES DE 1977 I 1979
I LES ELECCIONS AL PARLAMENT DE CATALUNYA DE 1980

En les primeres eleccions de 1977 i 1979, els resultats electorals al Congrés dels Diputats van donar la majoria relativa a la UCD, que va aprofitar els guanys de la reforma política. En el conjunt dels Països Catalans, el primer partit més votat, però, va ser el partit socialista i el segon partit la UCD. El partit comunista va aconseguir resultats molt favorables, sobretot a Barcelona, i CiU es dibuixa a Catalunya com el tercer partit més votat en 1977 i el quart en 1979.

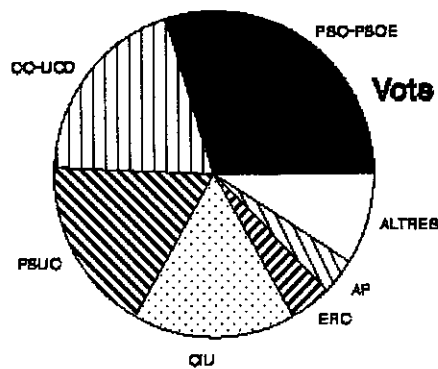
La UCD va ocupar el primer lloc en la circumscripció menys poblada de Catalunya -Lleida- i del País Valencià -Castelló- i va ocupar igualment el primer lloc a les Illes Balears, que es configura ja, des de les primeres eleccions, com una circumscripció de predomini del centre-dreta.

Les primeres eleccions al Parlament de Catalunya suposen canvis importants. D'entrada, es fa clarament palés l'avanç de l'abstenció, afavorida pel cansanci de l'electorat, que ha votat dues eleccions legislatives i un referèndum en pocs anys, i per la major inhibició de part de l'electorat de cara al govern de la Generalitat (vg. fig. 1). El 1980 es va produir una pèrdua de més de 300.000 vots, respecte a l'anterior, i una abstenció pròxima al 40% de l'electorat.

Catalunya. Congrés Diputats 1977
Vots representats, 3.055.299

Congrés Diputats 1979
Vots representats 2.942.447

Parlament de Catalunya 1980
vots representats, 2.693.986

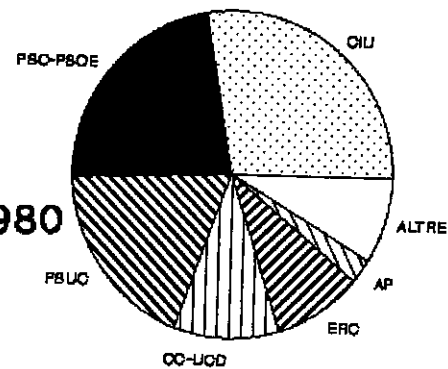

Fig. 1

Els resultats suposen també un canvi de model, de manera que els partits nacionalistes milloren clarament la seua situació: CiU passa a ser el partit més votat globalment i, a cada circumscripció, ERC dobla els seus vots respecte a les eleccions anteriors. Es evident que l'electorat es comporta de manera diferent quan pensa en el parlament de Catalunya o en l'espanyol, en el govern de Catalunya o en el d'Espanya. El PSC-PSOE passa a ocupar el segon lloc amb una pèrdua del 7% dels vots comparat amb les eleccions legislatives de 1979 (Equip de Sociologia Electoral de la Universitat Autònoma de Barcelona, 1980) mentre el PSUC es manté estable i millora més d'un punt la seua posició anterior. CC-UCD és també el gran perdedor. Tots dos partits, PSC i UCD, han perdut vots en favor de CiU que es dibuixa així com una força centrista dins del seu nacionalisme moderat.

2. LES ELECCIONS LEGISLATIVES AL CONGRÉS DELS DIPUTATS (1982), AUTONÓMIQUES DEL PAÍS VALENCIÀ I LES ILLES (1983) I DE CATALUNYA (1984)

El sistema democràtic parlamentari espanyol es consolida després de la crisi de finals dels anys 70 que va veure la desintegració de la UCD i l'intent frustrat de colp d'estat en 1981.

Les eleccions de 1982 són excepcionals per les raons abans adduïdes - desfeta del partit guanyador de les eleccions legislatives anteriors, intent de colp d'estat. La resposta de l'electorat va ser clara: alta participació i predomini del partit socialista, que es considerava l'alternativa més clara i estable. Així i tot, poden establir-se algunes matisacions a les circumscripcions electorals dels Països Catalans.

QUADRE II.

L'abstenció a les eleccions legislatives de 1982.

Castelló	14%	Girona	20%
Alacant	15,5%	Balears	20%
València	16,5%	Tarragona	21%
Barcelona	17%	Lleida	24%

El partit socialista va superar el 50% dels vots a les circumscripcions d'Alacant i València, es va situar pròxim al 50% a les de Barcelona i Castelló i va superar el 40% a Tarragona i Balears i, en canvi, a Lleida i Girona es va situar entre el 34 i el 35% dels vots. El partit comunista només va superar el 5% dels vots a la circumscripció de València.

Ara bé, el segon partit més votat a les circumscripcions catalanes fou CiU, excepte a Girona, on va ser el primer; mentre al País Valencià i a les Balears aquest lloc era ocupat per AP, que a les Illes gairebé igualava els vots aconseguits pels socialistes (vg. fig. 2A).

L'abstenció a les eleccions als Parlaments de les comunitats autònomes és clarament superior a les eleccions legislatives precedents.

QUADRE III.

Abstenció a les eleccions a les Corts Valencianes, Parlament Balear (1983)
i al Parlament de Catalunya (1984).

Castelló	25%	Girona	30%
València	26,5%	Tarragona	35%
Alacant	29%	Lleida	35%
Balears	35%	Barcelona	36

Podria interpretar-se que Castelló i Girona, que és on tenen millors resultats els partits nacionalistes, tenen una major aflluència de votants. Es relaciona la caiguda del partit socialista amb la major abstenció a les eleccions autonòmiques però els resultats valencians contradiuen o relativitzen aquesta interpretació.

Les eleccions a les Corts Valencianes de 1983 van donar resultats molt similars a les del Congrés dels Diputats de 1982. El partit socialista continua predominant àmpliament a les tres circumscripcions si bé va tenir una lleu pèrdua de vots a la de València. El segon partit més votat va ser la coalició liderada per AP, que va millorar els seus resultats a València i Castelló. El partit comunista va millorar els seus resultats a les tres circumscripcions. La UCD va ser substituïda amb pèrdua de vots pel CDS i va aparèixer un partit nacionalista d'esquerres moderat, la UPV, que es va configurar com el quart partit més votat a València i Castelló.

El Parlament Balear va mantenir com a partits més votats i amb resultats molt igualats AP i PSOE, situant-se en primer lloc la coalició conservadora; va aparèixer Unió Mallorquina -nacionalistes de dreta- i el Partit Socialista de Mallorca. El Partit Socialista de Mallorca i de Menorca amb plantejaments nacionalistes es va configurar com la quarta força política balear.

Les eleccions al Parlament de Catalunya de 1984 van repetir ampliada l'alternativa que s'havia establert el 1980 en relació a les eleccions legislatives precedents de manera que CiU, que en 1982 ocupava el segon lloc a Catalunya passava a ocupar el primer lloc a cadascuna de les circumscripcions i sobrepassava el 50% dels vots a Girona i Lleida mentre els vots del PSC-PSOE es reduïen notablement i augmentaven lleugerament els del PSUC i els d'ERC (vg. fig. 2B).

Congrés Diputats 1982

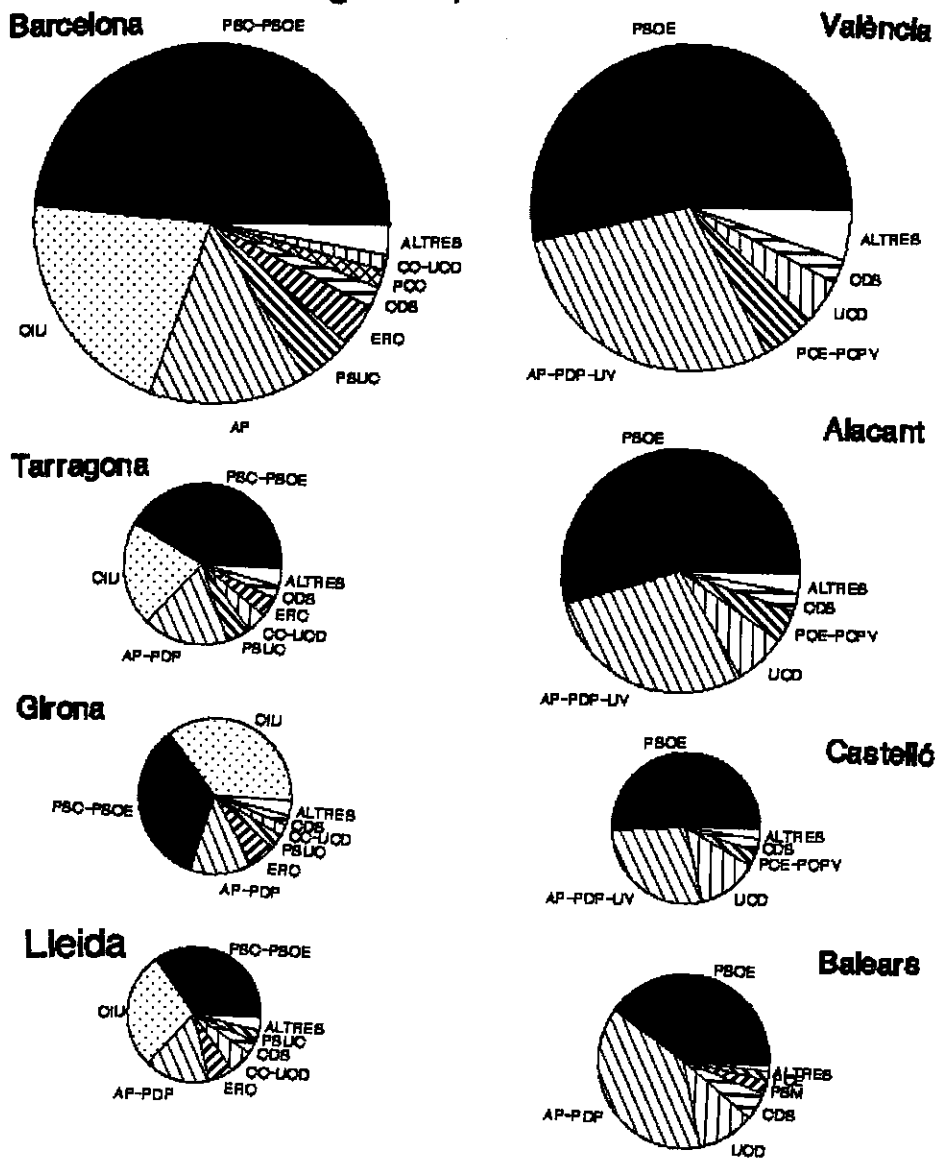

Fig. 2 A

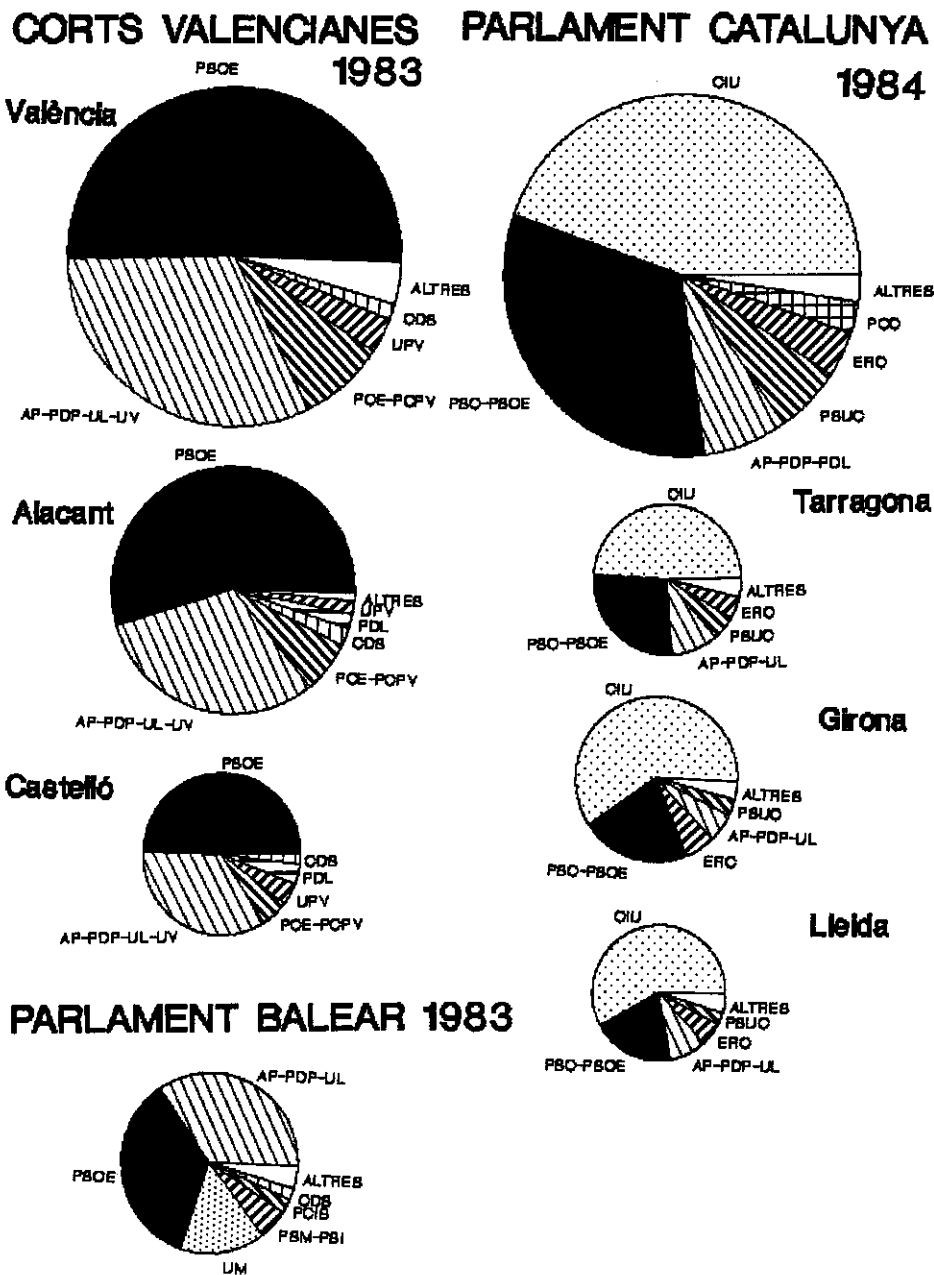

Fig. 2 B

Els resultats electorals als Parlaments respectius assenyalen clarament tres tipologies: la de Catalunya, amb el predomini d'un partit nacionalista de centre-esquerra hegemònic; la del País Valencià, amb la continuació del predomini socialista ja expressat en les eleccions al Congrés dels Diputats de 1982 i la tímida aparició de partits nacionalistes (UPV), la de les Illes on predomina la coalició conservadora liderada per AP i on també es configuren tímidament forces nacionalistes de diferent signe (UM), (PSM).

3. LES ELECCIONS AL CONGRÉS DELS DIPUTATS (1986) I ALS PARLAMENTS BALEAR I VALENCIÀ (1987) I CATALÀ (1988)

Les eleccions de 1986 van suposar a nivell espanyol la revalidació retallada del predomini del partit socialista. A les circumscripcions de Catalunya en aquestes eleccions es produeix un doble model que ja s'havia insinuat anteriorment. A Barcelona i Tarragona, el PSC-PSOE continua ocupant el primer lloc, seguit de CiU, mentre a Girona i Lleida s'esdevé a l'inrevés: CiU ocupa el primer lloc, seguit del PSC-PSOE.

La coalició popular ocupa el tercer lloc i la coalició del partit comunista continua perdent vots.

Al País Valencià i a les Illes, el partit socialista, en canvi, ocupa el primer lloc amb pèrdues respecte de 1982. IU perd vots respecte de 1983, així com la UPV. La coalició popular redueix lleugerament els seus vots, continuant amb el segon lloc tant al País Valencià com a les Illes. El CDS continua ocupant el tercer lloc tant al País Valencià com a les Illes. A la circumscripció de València apareix UV -regionalistes de dreta- separada en aquesta ocasió de la coalició popular amb la qual havia concorregut a les eleccions anteriors. En relació al partit socialista, les circumscripcions valencianes, la de Barcelona, la de Tarragona i la de les Illes tenen certa similitud (vg. fig. 3A).

Les eleccions a les Corts Valencianes (v g. fig. 3B) donen com a resultat la confirmació del predomini socialista anterior però minvat amb la pèrdua de la majoria absoluta. AP ocupa el segon lloc amb pèrdua de vots a València, on és seguida d'UV. El CDS ocupa el tercer lloc excepte a València, on ocupa el quart.

La quarta força política valenciana passa a ser en aquestes eleccions la coalició EU-UPV. La pèrdua de la majoria absoluta dels socialistes no tindrà a penes conseqüències davant del fraccionament de la resta de forces polítiques.

Les eleccions al Parlament Balear de 1987 tornen a situar en primer lloc la coalició popular, mantenint-se el CDS en tercer lloc, reapareix UM i augmenta la seua representativitat el PSM-EN (vg. fig. 3B).

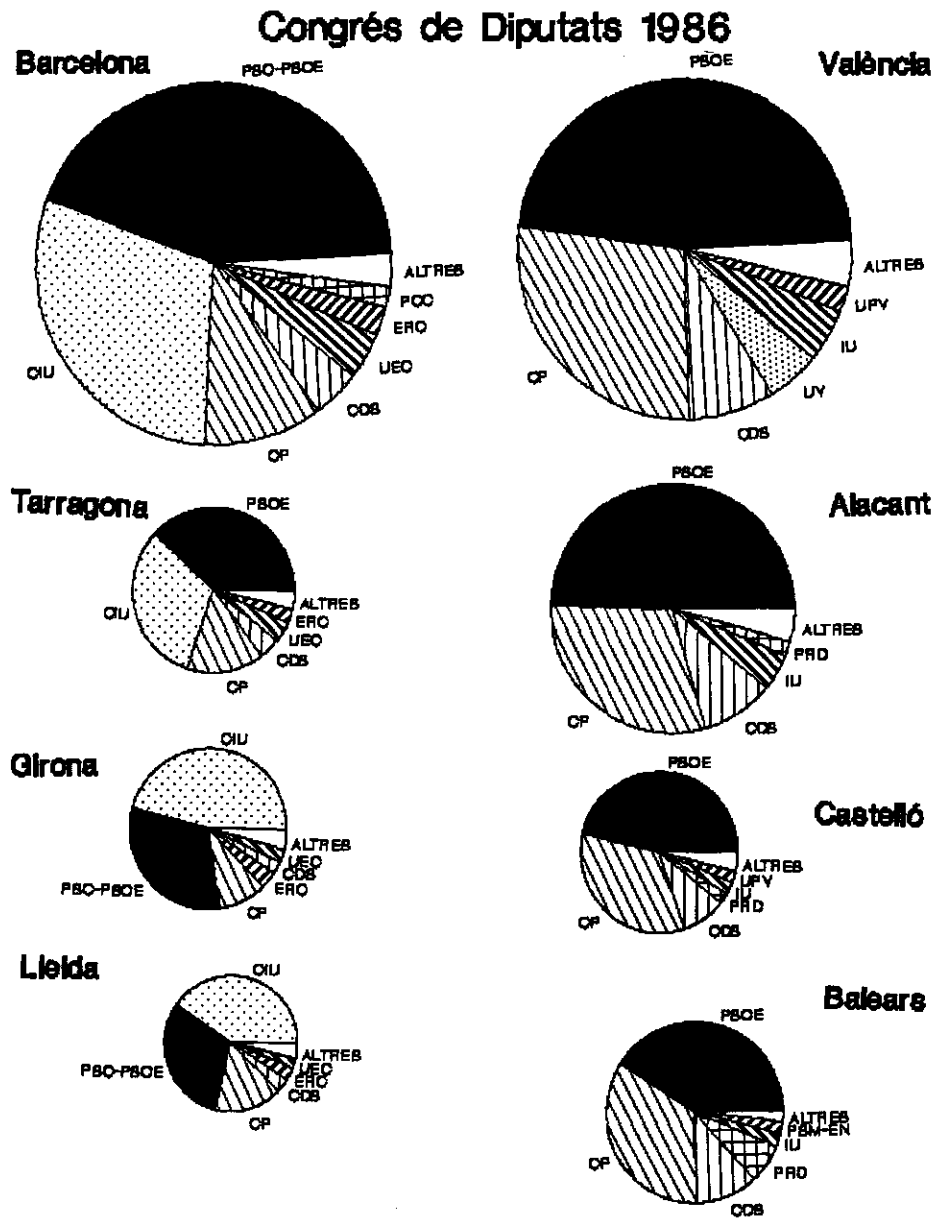
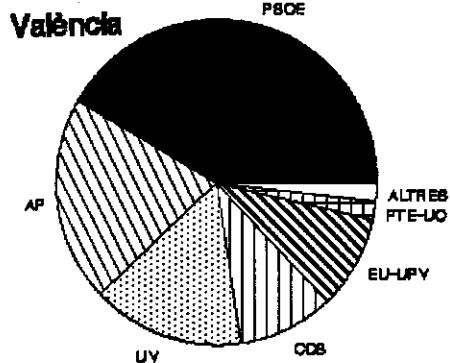
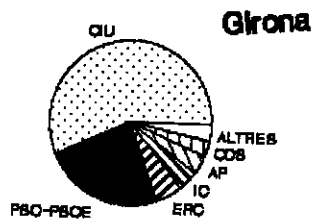
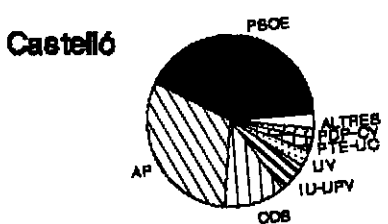
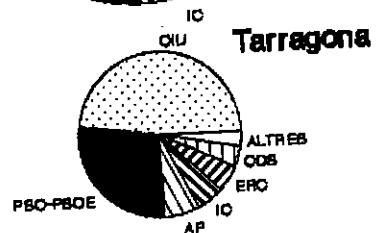
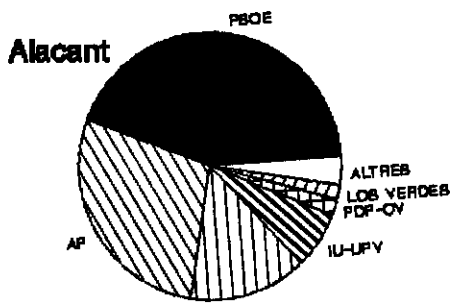
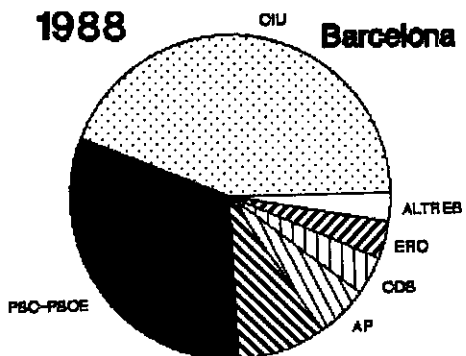

Fig. 3 A

Corts Valencianes 1987

Parlament de Catalunya 1988

Parlament Balear 1987

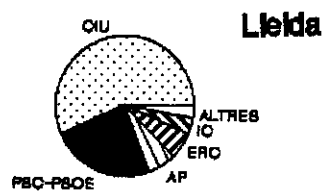
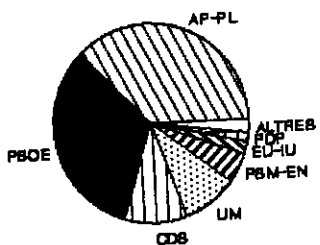

Fig. 3 B

El Parlament de Catalunya eixit de les eleccions de 1988 torna a revalidar la majoria absoluta de CiU, primer partit a cadascuna de les circumscripcions i amb més del 50% dels vots a les de Girona i Lleida, mentre IC millora lleument els seus resultats i també ERC (vg. fig. 3B).

4. LES ELECCIONS AL CONGRÉS DELS DIPUTATS (1989) I A LES CORTS VALENCIANES I AL PARLAMENT BALEAR (1991)

Aquest últim període caldria completar-lo amb les eleccions al Parlament de Catalunya que es faran en 1992 on les previsions apunten a una nova revalidació de la majoria absoluta de CiU.

Les eleccions legislatives de 1989 continuen el model de predomini socialista inaugurat el 1982 amb una pèrdua de la majoria absoluta. Les circumscripcions de Barcelona, Tarragona, València, Alacant i Castelló tenen el partit socialista com a partit més votat però amb resultats més retallats que en les eleccions anteriors. A Girona i Lleida el partit més votat és CiU, que ocupa el segon lloc a Barcelona i Tarragona, on se situa pròxim del partit socialista. El PP ocupa el tercer lloc a Catalunya, el segon al País Valencià i el primer a les Illes on es distancia més dels socialistes que en les consultes anteriors. La coalició llerada pels comunistes sota les sigles IC, EUPV i IU ocupa el quart lloc a totes les circumscripcions excepte a Lleida, on ocupa el cinqué. ERC i UPV ocupen un discret lloc darrere del CDS. UV se situa en la circumscripció de València en quarta posició darrere del PP (vg. fig. 4A).

Les eleccions a les Corts Valencianes de 1991 van donar la majoria absoluta als socialistes i suposa el manteniment dels resultats de 1989.

El PP millora la seua segona plaça. UV ocupa el tercer lloc a les circumscripcions de València i Castelló, amb resultats quasi insignificants en la circumscripció d'Alacant. Esquerra Unida, amb les sigles del País Valencià (EUPV), ocupa el tercer lloc a València i Alacant i el cinqué a la de Castelló. La UPV, en solitari ara, manté uns resultats pròxims al 5% però no figurarà com a partit polític parlamentari per la dura exigència de la normativa valenciana.

El Parlament Balear de 1991 es configura amb un rònc predomini del PP, que ocupa sense embuts el primer lloc a les Illes i es distancia del PSOE, que veu reduïda la seua representació en realció a les eleccions de 1989.

El PSM i l'Entesa de l'Esquerra Menorquina amb l'ajut de l'Entesa Nacionalista Ecologista ocupen el tercer lloc al Parlament Balear (vg. fig. 4B).

Congrés dels Diputats 1989

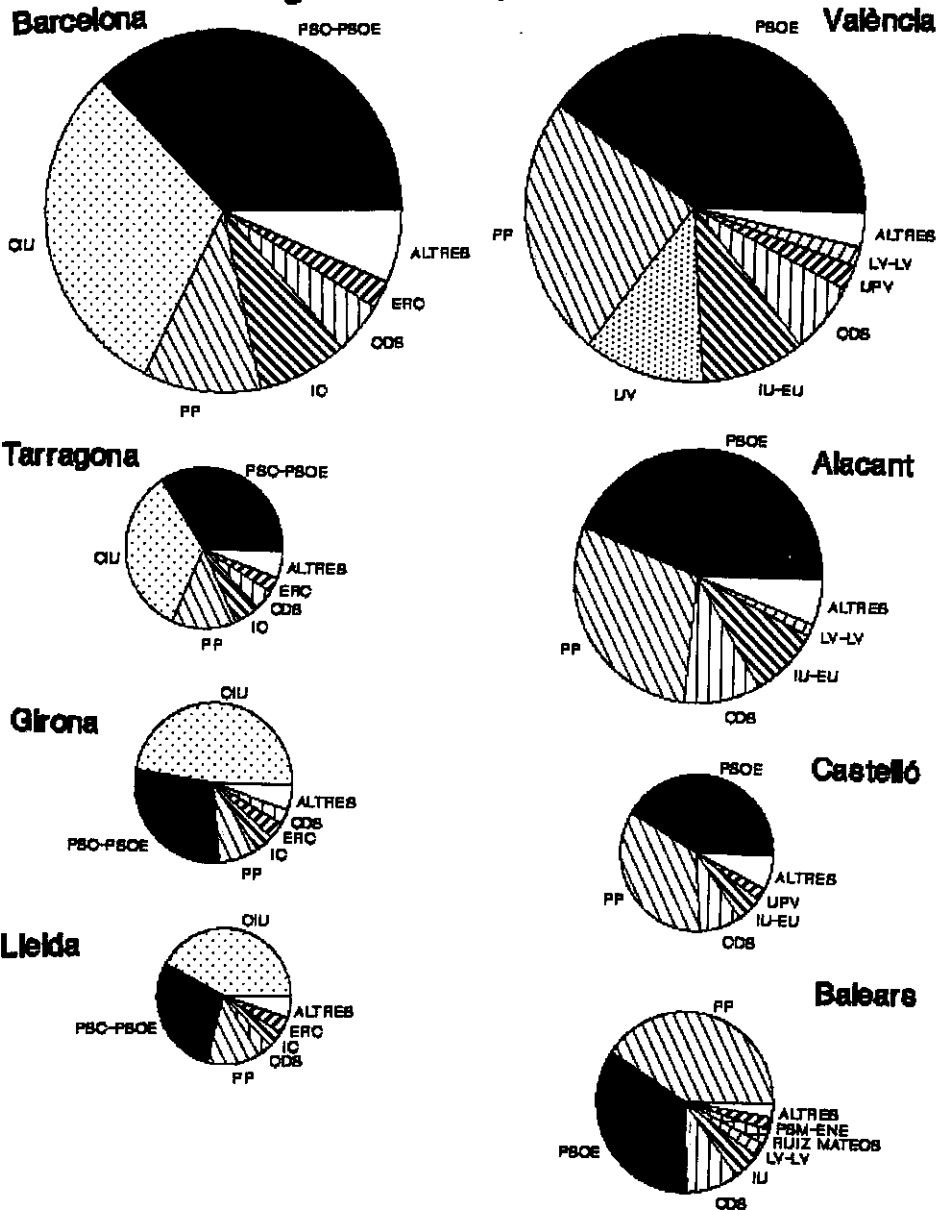
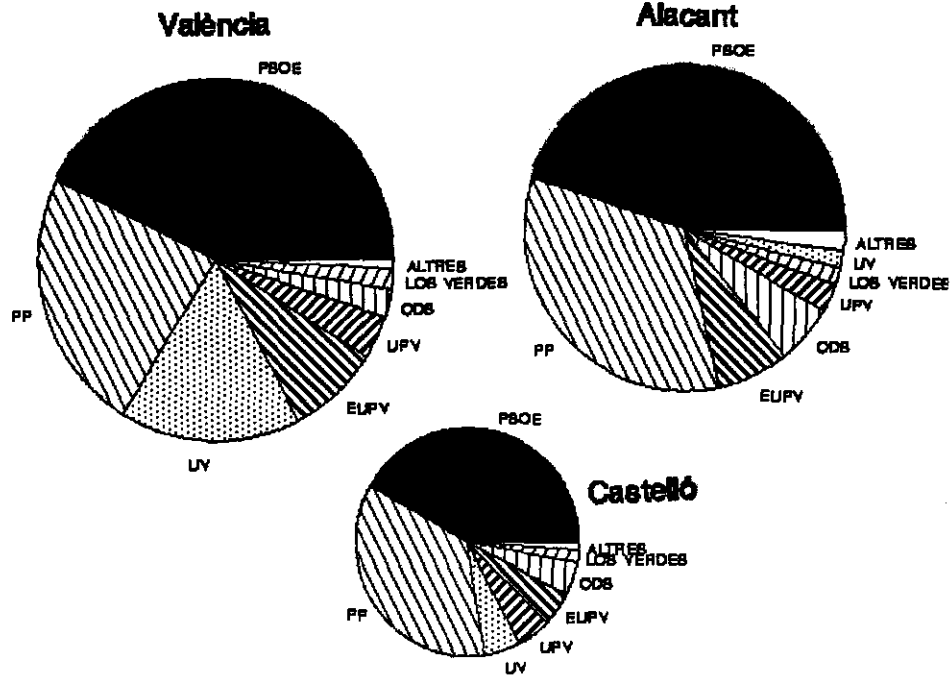

Fig. 4 A

CORTS VALENCIANES 1991

Parlament Balear 1991

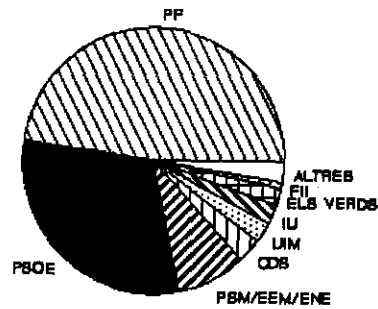

Fig. 4 B

CONCLUSIONS

La dialèctica eleccions legislatives/eleccions autonòmiques es produeix a Catalunya amb la inclusió d'un partit nacionalista de centre-dreta (CiU) que es consolida a cada elecció autonòmica i augmenta els seus vots a les eleccions legislatives espanyoles, on ocupa el primer lloc a Girona i Lleida tot i haver començat en les primeres eleccions de 1977 i 1979 amb una modesta posició que contrastava amb els partits de centre-esquerra clarament predominants a Catalunya. El Partit Socialista, en canvi, manté el predomini a Barcelona i Tarragona en les eleccions al Congrés dels diputats.

Al País Valencià i a les Illes les variacions entre les eleccions legislatives espanyoles i les eleccions als seus respectius parlaments són menors i reproduïxen el predomini del partit socialista al País Valencià en unes i altres eleccions i del PP a les Illes Balears. Els partits nacionalistes i regionalistes, amb una menor incidència que a Catalunya (UPV i PSM, UV i UM), augmenten lleugerament la seua incidència a les eleccions autonòmiques i sembla que es consoliden.

BIBLIOGRAFIA

- BOSQUE SENDRA, J. (1988): "Geografía Electoral", dins de *Geografía de España* núm. 17, Ed. Síntesis, Madrid.
- CACIAGLI, M. (1984): "España 1982: Las Elecciones del Cambio" *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, núm. 24, pág. 85-118, Madrid.
- CANALS, R.M.; SALVADOR, E.; VALLÈS, J. M^a i VIRÒS, R. (1980): "Las elecciones parlamentarias catalanas del 20 de marzo de 1980" *Revista de Estudios Políticos* (Nueva Epoca) à núm.14 pp. 195-219, Madrid.
- CANALS, R. M^a; VALLÈS, J. M^a y VIRÒS, R. (1984): "Las elecciones legislativas de 1982 en Cataluña" *Revista Española de Investigaciones Sociológicas* à núm. 28, pp. 207-222, Madrid.
- CASES MÉNDEZ, J.I. (1979): "Elecciones legislativas de 1 de marzo de 1979: Resultados electorales" *Revista de Estudios Políticos* (Nueva Epoca) núm. 9, pp. 167-179, Madrid.
- EFE "ERC proyecta crear una federación de partidos de los países catalanes" *Levante* 16.12.1991, València.
- FLORES JUBERIAS, C. (1983): "Notas para una comprensión del sistema de partidos en España (1977-1988): Diez años de régimen constitucional, EE. Álvarez Conde (Ed.), pp. 237-255, Madrid.
- MARIMÓN, A. "Les eleccions locals i autonòmiques del 26 de maig de 1991" *El Mirall* núm. 45, maig 1991, pp.4-9, Ciutat de Mallorca.
- TAYLOR, P. i JOHNSTON, R.J.(1979): *Geography of Elections*, Penguin Books, Middlesex.

VALLÈS I SANCHIS, I. (1983) "Inundacions i eleccions: Les eleccions legislatives del 28 d'octubre de 1982 a la Ribera Alta i Baixa del Xúquer *Cuadernos de Geografía* núm. 32/33 pp.157-165, València.